

שם המספר ואותיות השימוש (וכל"ב)

שם המספר

המספר המונה

המספר המונה משמש למנייה (ספירה) של עצמים. בדרך כלל מונים את העצמים שמופיעים לאחר המספר, למשל **שלושה ספרים**, אך המספר 1 מונה את שם העצם שבא לפניו, למשל **כיתה אחת**.

יש לבדוק אם השם הנספר הוא זכר או נקבה ולהתאים את שם המספר על פי מינו של שם העצם.

את מין שם העצם קובעים על פי צורת היחיד של שם העצם לאחר שצירפנו אליו שם תואר מתאים. לדוגמה,

שולחן **ארוך** (זכר יחיד), ולכן – שולחנות **ארוכים** (זכר רבים)

יונה **לבנה** (נקבה יחידה), ולכן – יונים **לבנות** (נקבה רבות)

א. במספרים **1-10** יש לבדוק אם השם הנספר מופיע בצורת **הנפרד** (בצירוף לא מיוחד) או

בצורת **הנסמך** (בצירוף מיוחד). לדוגמה:

✧ **אַרְבַּעָה** בנים (צירוף לא מיוחד) **אַרְבַּעַת** הבנים (צירוף מיוחד)

✧ ילד **אַחַד** (צירוף לא מיוחד) **אַחַד** הילדים (צירוף מיוחד)

✧ **שְׁלוֹשׁ** אימהות (צירוף לא מיוחד) **שְׁלוֹשׁ** האימהות (צירוף מיוחד)

זכר		נקבה		
נסמך	נפרד	נסמך	נפרד	
(פְּצִיזוֹף מְיוֹדָע)	(פְּצִיזוֹף לֹא מְיוֹדָע)	(פְּצִיזוֹף מְיוֹדָע)	(פְּצִיזוֹף לֹא מְיוֹדָע)	
אַחַד ה'	אַחַד	אַחַת ה'	אַחַת	1
שני ה'	שניים (- בן)	שתי ה'	שתיים (- בת)	2
שלושת ה'	שלושה	שלוש ה'	שלוש	3
ארבעת ה'	ארבעה	ארבע ה'	ארבע	4
חמשת ה'	חמישה	חמש ה'	חמש	5
ששת ה'	שישה	שש ה'	שש	6
שִׁבְעַת ה'	שבעה	שבע ה'	שבע	7
שמונת ה'	שמונה	שמונה ה'	שמונה	8
תשעת ה'	תשעה	תשע ה'	תשע	9
עשרת ה'	עשרה	עשר ה'	עשר	10

הערות:

(1) למספר 2 יש גם צורת נסמך שאינה מיוחדת, למשל **שתי ילדות**, שני ספרים, וכו'

(2) המילה **עֶשְׂרֹת** מציינת קבוצות של עשרה (אנשים, חפצים, מספרים וכו'), למשל, **לכיר הגיעו עֶשְׂרֹת רבות של מפגינים**, ובנסמך – **עֶשְׂרֹת**, למשל, **עֶשְׂרֹת אלפי המאמינים הגיעו לעיר הקודש בתחילת השבוע**.

ב. במספרים 11-19 לצירוף המיוחד ולצירוף הלא מיוחד יש אותה הצורה.

- ✧ אחד עשר ספרים
- ✧ חמש עשרה מדינות
- ✧ אחד עשר הספרים
- ✧ חמש עשרה המדינות

זכר (עשר)	נקבה (עשרה)	
אחד עשר	אחת עשרה	11
שנים עשר	שתים עשרה	12
שלושה עשר	שלוש עשרה	13
ארבעה עשר	ארבע עשרה	14
חמישה עשר	חמש עשרה	15
שישה עשר	שש עשרה	16
שבעה עשר	שבע עשרה	17
שמונה עשר	שמונה עשרה	18
תשעה עשר	תשע עשרה	19

המספר הסתמי

מספר סתמי הוא מספר שאינו מונה עצמים, אלא עומד בפני עצמו, ולכן הוא איננו תלוי במין של שם העצם. מספר סתמי יבוא תמיד בנקבה: אחת, שתיים, שלוש, ארבע, חמש...

משתמשים במספר סתמי לצד שם עצם הנושא מספר, לדוגמה:

✧ מספר של קו אוטובוס קו 248 (שת"מ, ארבע, שמונה) נוסע מראשון לציון עד רמת אביב.

✧ עמוד בספר נא לפתוח את הספר בצמוד 23 (צ'ריט ויפל) (eifel)

✧ מספר טלפון מספר הטלפון fe הוא 4531096 (ארבע, חמשה, eifel, אחת, אפס, תשע, ee)

✧ תרגילים או נוסחאות במתמטיקה $22 = 9 + 13$ (eifel צ'ריט = תשע + eifel צ'ריט) (שת"מ)

ניתן להוסיף את המילה "מספר" לפני המספר הסתמי, לדוגמה:

✧ בית מספר 17 (שבע עשרה)

✧ נשיא המדינה הוא האזרח מספר 1 (אחת)

✧ סעיף מספר 64 (שישים וארבע)

מי בזכר ומי בנקבה? כללים שכדאי לזכור

זכר ♂	נקבה ♀
<p>8 לזכר – בסיומת אָה</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ שמונה בנים ✦ שמונה עֶשֶׂר תיקים 	<p>8 לנקבה – בסיומת אָה</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ שמונה בנות ✦ שמונה עשרה מחברות
<p>תאריך – היום בחודש בזכר, לפני החודש מילת היחס "ב"</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ תשעה באב ✦ אחד באפריל ✦ ארבעה עשר בינואר ✦ עשרים ושבעה במרץ 	<p>מספר סתמי – תמיד בנקבה</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ מספר תעודת הזהות שלי הוא אפס, שתיים, תשע, שבע, שלוש, חמש ...
<p>אלף / אלפים סופרים תמיד בזכר. (3-10 סופרים בצורת בזכר נסמך + "אלפים"; מ"11 ומעלה סופרים בזכר + "אלף")</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ שלושת אלפים עגבניות/מלפפונים ✦ עשרים ושלושה אלף ילדות 	<p>לפני מאות – בנקבה נסמך</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ שבע מאות, תשע מאות, שלוש מאות, חמש מאות
<p>מיליון סופרים תמיד בזכר</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ ארבעה מיליון נשים/גברים 	<p>שנים / גיל – בנקבה</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ שנת אלפיים ואחת (2001) ✦ דני בן אחת עשרה (שנים)
<p>אחרי המילה פי – בזכר</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ פי שבעה ✦ פי עשרים וחמישה 	<p>פעם / פעמים – בנקבה</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ חמש פעמים ✦ שלוש מאות ותשע עשרה פעם/פעמים
<p>מאות צמט בזכר שכדאי לזכור:</p> <p>צומת סואן; עט אדום; משקפיים עגולים; מספריים חדים; אופניים חשמליים; מכנסיים ישנים; מגפיים יקרים</p> <p>אברי אף, זוגיים בלשון זכר: עפעפיים, נחיריים, שדיים, מותניים, קרסוליים, אחוריים</p>	<p>מאות צמט בנקבה שכדאי לזכור:</p> <p>פוס גבוהה; הכיכר המרכזית של העיר; כיכר לחם גדולה; מחבת חמה; זרוע נטויה; נעליים חדשות; שלשלת את המעטפה לתוך הקלפי שנמצאת בבית הספר.</p> <p>אברי אף, זוגיים בלשון נקבה: עיניים, אוזניים, שיניים, חניכיים, לחיים, כתפיים, ידיים, ציפורניים, רגליים, שוקיים</p>
<p>מאות שהם זכר ונקבה (במילון: זוי"ט)</p> <p>סכין חד/חדה; מטבע חזק/חזקה; גרב לבן/לבנה; פנים במשמעות של פרצוף: פנים יפות, וגם במשמעות של צדדים או היבטים: לבעיה יש שלושה פנים: הפן הראשון... הפן השני...;</p> <p>רוח, שמש, דרך, תהום – בלשון המקרא זוי"ג, בימינו בעיקר נקבה</p>	

כללים חשובים נוספים

- במספרים 2-10 השם הנספר יהיה ברבים בלבד. מעל 10 ניתן להשתמש ביחיד או ברבים.
  - 4 שנים, גבינה 5 אחוזים, 10 שקלים, 11 אחוז/אחוזים, 21 שנה/שנים, 314 חתיכה/חתיכות
- בקבוצה מעורבת של זכר ונקבה יבוא המספר בזכר.
  - שלושה בנים ובנות
- במספרים מעל 20 רק ספרת האחדות נקבעת בהתאם למינו של השם הנספר.
  - 21: עשרים ואחד חתולים *צומת* עשרים ואחת חתולות
  - 3453: שלושת אלפים ארבע מאות חמישים ושלוש בנות *צומת* שלושת אלפים ארבע מאות חמישים ושלושה בנים

המספר הסודר

המספר הסודר משמש לציון מיקומו של שם העצם ביחס לעצמים אחרים באותה השורה או באותה הסדרה.

- המספר הסודר מופיע אחרי שם העצם, לדוגמה: מקום ראשון, שורה חמישית
- למספרים הסודרים 1-10 יש צורה מיוחדת (ראשון, שני, שלישי...)
- לפני המספרים הסודרים מ-11 תבוא ה"א היידוע (אין צורה מיוחדת)

זכר	נקבה
ראשון	ראשונה
שני	שנייה
שלישי	שלישית
רביעי	רביעית
חמישי	חמישית
שישי	שישית
שביעי	שביעית
שמיני	שמינית
תשיעי	תשיעית
עשירי	עשירית
<u>האחד עשר</u>	<u>האחת עשרה</u>
<u>הארבעים ושלושה</u>	<u>הארבעים ושלוש</u>

אותיות השימוש וכל"ב

ההגייה התקנית של אותיות השימוש וכל"ב לפני שם המספר

אותיות כל"ב	וי"ו החיבור	
<ul style="list-style-type: none"> ✧ ניפגש בְּאַרבע אחר הצהריים. ✧ קנינו מתנות לְחמש עובדות. ✧ בְּשבעים אחוזים תמכו בהצעה. 	<ul style="list-style-type: none"> ✧ בכיתה שלושים וְתשעה תלמידים 	א. אותיות וכל"ב ינוקדו בדרך כלל בשווא קָ
<ul style="list-style-type: none"> ✧ יש מקום לְעשרה אורחים. ✧ התקשרתי אליו בְּחמש עשרה פעמים. ✧ ניצחנו בְּחמשת המשחקים. 	<ul style="list-style-type: none"> ✧ שתי בנות וְעשרה בנים ✧ הותקנו עשרים וְחמישה מזגנים במפעל. 	ב. לפני חֶסֶד אותיות וכל"ב תנוקדנה בתנועת החטף
<p>בכ"ל בחיריק – ב, פ, ל בְּשמונה מקומות שונים; בְּשלושה אחוזים; ארוחה לְשניים; מענק לְתשע עשרה סטודנטיות</p>	<p>וי"ו בשורוק – ו שלושים וְשמונה כוכבים; עשרים וְשתיים שאלות; אלפיים וְשלושים תיירים; אלפיים וְתשע עשרה חולצות</p>	ג. לפני שם מספר המתחיל בֶּ – וי"ו תנוקד בשורוק, ואותיות כל"ב בחיריק
X	<p>וי"ו בשורוק – ו (לפני מ"ם) 90 ילדות וְמאה ילדים; אלף וְמאתיים לקוחות</p>	ד. לפני מאה, מאתיים, מיליון ומיליארד תנוקד הוי"ו בשורוק
X	<p>וי"ו בקמץ – ו עשרים וְשבע; שתיים וְחצי; שמונים וְשש; אחד וְרבע; תשעים וְתשע</p>	ה. לפני רבע, חצי, עשר תנוקד הוי"ו בקמץ